

Записки репортера

**МОРФОЛОГІЧНА ТРАНСПОЗИЦІЯ ЯК ОСНОВА АНГЛОМОВНОЇ
ГРАМАТИЧНОЇ МЕТАФОРИ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ МЕТАФОРИ В АСПЕКТІ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ	5
1.1. Поняття граматичної метафори в сучасному мовознавстві	5
1.2. Типи граматичної метафори в сучасному англомовному дискурсі	8
1.3. Особливості перекладу метафор	15
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ МЕТАФОРИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Г. ФІЛДІНГ «BRIDGET JONES'S DIARY»)	19
2.1. Дієслівна граматична метафора та способи її перекладу.....	19
2.2. Іменникова граматична метафора та способи її перекладу.....	22
2.3. Ад'єктивна граматична метафора та способи її перекладу.....	25
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	34
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	34

ВСТУП

Конкурсна робота присвячена дослідженню граматичної метафори в англomовному романі Г. Філдінг «Bridget Jones's Diary» та особливостям її перекладу на українську мову.

У лінгвістиці незмінним залишається інтерес до художнього тексту та художнього образу, основним засобом створення якого, безумовно, є метафора. Найпотужнішими експресивними можливостями володіє, перш за все, лексична метафора, але й граматична метафора може бути яскравою та індивідуальною, що пояснює її здатність до характеристики образу предметів / явищ / подій. Якщо сучасна лінгвістика приділяє пильну увагу лексичній метафорі (Г.Н. Складєвська, Х. Ортега і Гасет, А. Ричардс, Д. Девидсон, М. Блек та багато інших), то естетичні ресурси граматичної метафори вивчені недостатньо, а детальний опис способів перекладу англomовної граматичної метафори українською мовою взагалі відсутній. Це пояснює **актуальність** даної наукової розвідки.

Об'єктом дослідження виступають англomовні граматичні метафори, **предметом** – морфологічні особливості її утворення та способи її перекладу українською мовою.

Оскільки перенос граматичної форми є допустимим лише у контексті, **матеріалом дослідження** слугували текстові фрагменти англomовного роману британського автору Г. Філдінг «Bridget Jones's Diary» [36] (загальною кількістю 100). Задля аналізу перекладацьких еквівалентів англomовних граматичних метафор використано український переклад роману, здійснений Л. Луцан [33].

Мета роботи полягає в розкритті специфіки морфологічних транспозицій, що покладено в основу англomовної граматичної метафори, та з'ясування способів перекладу англomовної граматичної метафори українською мовою. Для досягнення поставленої мети в роботі ставляться та послідовно вирішуються такі **завдання**: 1) уточнити визначення граматичної метафори; 2) розробити класифікацію

граматичної метафори на основі морфологічних категорій, що лежать в основі її утворення; 3) описати способи перекладу метафори; 4) відібрати граматичні метафори з обраного художнього твору і класифікувати їх згідно розробленої таксономії; 5) уточнити способи перекладу англомовної граматичної метафори на українську мову.

Теоретико-методологічною базою дослідження є інтеграція досягнень функціональної морфології (О.А. Потебня, О.М. Пешковський, В.В. Виноградов, О.В. Бондарко), граматичної стилістики (О.І. Шендельс, О.А. Масленнікова, Н.Ю. Осокіна, С.О. Хахалова) та теорії та практики перекладу (Л.С. Бархударов, В.С. Виноградов, В.М. Комісаров). *Методи* аналізу включають таксономічний (для класифікації граматичних метафор), дефінітивний (для встановлення значення лексичних одиниць – основ граматичної метафори), контекстуальний (для виявлення граматичних метафор у контексті) та метод порівняльно-перекладознавчого аналізу для зіставлення граматичної метафори у тексті оригіналу і перекладу.

Теоретична цінність даної наукової розвідки полягає у спробі здійснити класифікацію англомовних граматичних метафор залежно від морфологічної транспозиції, покладеної в їхню основу, а також у намаганні описати способи перекладу, що є релевантними саме у разі відтворення англомовної граматичної метафори українською мовою. Результати роботи можуть знайти **практичне втілення** в курсах теоретичної та практичної граматики сучасної англійської мови, лексикології та стилістики сучасної англійської мови, у теорії та практиці перекладу з англійської мови на українську.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел разом з довідковими джерелами та джерелами ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ МЕТАФОРИ В АСПЕКТІ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ

Історія вивчення метафори налічує більше двох тисяч років, але крапку в її дослідженні ставити рано. Здатність метафор створювати цілісність, об'єднуючи різнорідний матеріал, постійно привертає інтерес авторів наукових праць. Почавшись у рамках художньо-естетичного аналізу, дослідження метафори привело науковців до думки про її важливу роль для розуміння сутності пізнавальних процесів (так зародилася теорія концептуальної метафори [27]). У площині мовних засобів створення образності метафори поділяються на лексичні (у рамках яких відбувається виникнення нового лексичного значення) та граматичні (у межах яких відбувається трансформація граматичної форми).

Цей розділ присвячено висвітленню поняття граматичної метафори та розмежуванню її видів, а також опису способів перекладу метафоричних виразів у теорії та практиці перекладу з англійської мови на українську.

1.1. Поняття граматичної метафори в сучасному мовознавстві

Граматична метафора, уперше описана М. Халлідеем [25], є одним із найбільш затребуваних механізмів створення образності в сучасному англomовному дискурсі та однією з найважливіших контрибуцій системної функціональної лінгвістики у галузь мовознавства та педагогіки.

В основі утворення граматичної метафори лежить граматична транспозиція – використання однієї мовної форми у функції іншої – її противочлена в парадигматичному ряді [13].

Термін «граматична транспозиція» має широке і вузьке трактування.

У *широкому розумінні* транспозиція – це перенос будь-якої мовної форми: транспозиція часу (використання так званого історичного теперішнього часу

(теперішнього замість минулого)), транспозиція комунікативних типів речення (використання питального речення в значенні розповідного), транспозиція способу (залучення імперативу в значенні індикативу або умовного способу). Саме в цьому розумінні види граматичної метафори та їхню специфіку описував М. Халлідей [25].

У вузькому сенсі транспозиція – це перехід слова (або основи слова) з однієї частини мови в іншу або його використання у функції іншої частини мови. Виокремлюють два етапи транспозиції: *неповну*, або *синтаксичну транспозицію*, за якої змінюється лише синтаксична функція вихідної одиниці, а її приналежність до частини мови не змінюється (*the father's house – the house of the father*) та *повна*, або *морфологічна транспозиція*, у процесі якої утворюється слово нової частини мови за допомогою афіксації або конверсії.

Граматична метафора, утворювана на підставі транспозиції у широкому сенсі її розуміння, а також на основі синтаксичної транспозиції, ані створює тропеїчного ефекту, ані викликає перекладацьких труднощів. У зв'язку з цим у фокус уваги цього дослідження потрапляють лише граматичні метафори, утворені за допомогою морфологічної транспозиції.

Виходячи із задач цього дослідження, **граматична метафора** трактується як інтенціональний перенос граматичної форми з одного виду відносин на інший у нетиповому для її основного значення оточенні [21, с. 1]; при цьому метою подібного переносу є створення образності. Метафора в граматиці «порушує граматичну узуальність так само, як лексична метафора пориває зі звичними валентними зв'язками» [24]. Лексична метафора пов'язана з «контрдетермінацією», або ефектом нездійсненого очікування через розрив семантичної узгодженості [29, с. 6], у той час коли граматична метафора є ефектом нездійсненого очікування через неконвенціональну морфологічну транспозицію, коли усупереч граматичних норм мови одна частина мови переходить в іншу або одна граматична форма використовується у функції іншої.

Можливості граматичної метафори порівняно з лексичною є біднішими, оскільки граматичні значення відрізняються своїм узагальненим, абстрактним характером [24, с.50], однак, граматичні метафори, засновані на морфологічних девіаціях, виявляють індивідуальність (завдяки авторській інтенції) та потужний експресивний потенціал.

Практично будь-яка граматична категорія може виступити в якості основи метафори та здобути художню цінність [24, с.56]. Переносний тип вживання при цьому, як вже згадувалося, є навмисним, а ступінь експресивності у більшості випадків є яскраво вираженим («стертих» образів граматична метафора створює у невеликій кількості).

Морфологічна транспозиція метафоричного плану має лінгвокультурологічну цінність. Доведено, що у граматиці мови виявляються етнокультурні особливості відповідного мовного колективу, оскільки культурна специфіка, особливості менталітету не можуть не впливати на процес формування думки, тобто на граматичну будову мови [7, с. 7]. У мов, що належать різним групам (до яких відносяться англійська та українська: англійська – частина германської групи мов і є аналітичною, українська – частина слов'янської групи мов і є флективною) граматичні будови кардинально різняться як наслідок етнокультурних особливостей, що робить цікавим питання способів перекладу граматичної метафори з англійської мови на українську.

Наступні частини даного розділу присвячені виокремленню типів граматичної метафори в сучасному англomовному дискурсі та опису можливих способів її перекладу на українську мову.

1.2. Типи граматичної метафори в сучасному англomовному дискурсі

Як зазначалося вище, граматична метафора виникає на основі переносу словоформи з типового для неї оточення в чужу сферу функціонування (з метою створення стилістичного ефекту). З'ясуємо типи такої метафори.

Оскільки граматична метафора найбільш яскраво представлена на морфологічному рівні [23, с. 105], в її основу може бути покладена: а) субстантивация (перехід у клас іменника); б) ад'єктивация (перехід у клас прикметника); в) вербалізація (транспонування в дієслово); г) адвербіалізація (транспозиція в клас прислівника); д) прономіналізація (перехід у клас займенника).

Виходячи з вищезазначеного, у роботі класифікація граматичних метафор здійснюється на основі морфологічних категорій (найбільш великих розрядів слів, об'єднаних ознаковими формами вираження граматичного значення [22] (категорій іменника, дієслова, прикметника)), що в певному контексті віддзеркалюють невластиві їм морфологічні ознаки, дериваційні особливості або синтагматичні зв'язки. Адвербіалізація та прономіналізація як основа утворення граматичної метафори залишаються поза увагою дослідження.

Так, перший вид граматичної метафори, яку ми виокремлюємо, – *дієслівна метафора*, або *метафора на основі дієслова*.

Перший вид дієслівної транспозиції, на основі якої може утворитися граматична метафора, – це функціонування у дискурсивному фрагменті дієслова, утвореного неконвенціональним дериваційним способом. Це, з-поміж іншого, може бути дієслово, утворене шляхом конверсії від іменника, який не може бути цариною подібної конверсії.

Як правило, дієслова утворюються шляхом конверсії від іменників, які: а) позначають предмети, телеологічна ознака яких – чинити певну дію (*hammer – to hammer*); б) указують на осіб, що виконують характерні дії (*father – to father*); в) позначають предмети, які можна надбати або, навпаки, яких можна позбутися (*fish – to fish*); г) утворюють назву предметів, що мають локаційну ознаку (*garage – to garage*); д) позначають предмети, що мають темпоральну ознаку (*winter – to*

winter) (див. [17]): (1) “*The van Gogens are early. And they’ve brought friends. And there’s another lot right behind them!*” “*Good luck, guys!*” *Eric is high-fiving his entire team. “Let’s sell this building”* [38].

У фрагменті (1) функціонує граматична метафора *is high-fiving*, в основі якої – дієслово в теперішньому тривалому часі, утворене нетрадиційним для граматики сучасної англійської мов способом – шляхом конверсії від іменника *high-five* (на позначення дії, коли людина вдаряє відкритою долонею по відкритій долоні іншої людини, щоб показати, що їй щось приємно), який не задовольняє ознаці жодної групи іменників, наведених вище.

Однією з морфологічних ознак дієслова є «перехідність». Для перехідних дієслів характерною є сема «охоплення / обмеженість», відмічена Б. Урфом, завдяки чому лише декілька дієслів сучасної англійської мови можуть приймати префікс *un-* (*uncover, unfasten*) [29, с. 71]. Інші дієслова з префіксом *un-* утворюють граматичну метафору, що засвідчує ще один вид морфологічної транспозиції – набування морфологічної ознаки «перехідність» неперехідними дієсловами: (2) “*Unshopping?*” *I look up with the giggle. “What does that mean?”* ([37] приклад за [17]).

Дії, що називаються дієсловами *cover, fasten* передбачають можливість її ходу у зворотному напрямку: можна зав’язати і розв’язати мотузку, загорнути у щось і розгорнути предмет, але зворотна процесу покупки дія – повернення товару (*return*), що має зовсім інший характер. Здатність повернути у зворотний бік незворотну дію може бути проявом того, що Г. Вежбицька вважає ключовою рисою англomовного суспільства – сприйняття світу людиною як такою, що його контролює [3].

Другий вид граматичної метафори, яку ми виокремлюємо, – *іменникова метафора*, або *метафора на основі іменника*.

У цій групі, перш за все, звертаємо увагу на граматичні метафори, які ілюструють функціонування іменника в незвичній колокації. Колокацію у роботі

розуміємо як синтагматичні відносини між словами або результат цих відносин, де особлива увага приділяється вивченню значення як комплексу функцій мовних форм [26]. Для повнозначних слів (на відміну від десемантизованих) головною особливістю колокацій є їхня передбачуваність (наприклад, *auburn* може бути лише *hair*). Отже, коли повнозначний іменник, який має очікувані синтагматичні зв'язки, функціонує у тексті в непередбачуваній колокації, утворюється граматична метафора: (3) *She wraps the blood pressure cuff around my arm and turns up to face me. I'll just pump this up...He's gorgeous!" she mouths giving me a surreptitious thumbs up* [38].

Наведений фрагмент (3) ілюструє функціонування іменникової граматичної метафори – словосполучення *surreptitious thumbs*, що сигналізує про морфологічну транспозицію ознаки дії на ознаку предмета. Основу метафори утворює іменник-соматизм *thumbs* і прикметник *surreptitious*, що називає його ознаку. Однак, контекст, у якому функціонує вираз, дає змогу зрозуміти, що інтенцією автора було не називання ознаки соматизму, а опис дії: непомітне для оточуючих висловлювання захоплення зовнішньою привабливістю чоловіка головної героїні. За цих обставин відбувається ускладнення названого предмету, пойменованого іменником *thumbs*, і утворюється граматична метафора.

Подібні вирази є досить поширеними в сучасній англійській мові й отримують статус «стертих граматичних метафор» (*nervous step, mocking hand, helping hand*); їхню частотність і стереотипність відмічають багато дослідників і називають перенесені епітети в подібних виразах трафаретними [13].

В описуваній групі граматичних метафор на основі іменника виокремлюємо ще один вид метафори, у якому іменникова основа постає в якості похідного іменника, утвореного несподіваним дериваційним способом. Наведемо приклад: (4) “...*And Eric is such a sweet, loving guy. It's not his fault his back was damaged when he was a baby. And he's achieved so much. He's inspiring.*” *Now I am hot with shame. Maybe my husband does have a hump. I shouldn't be a humpist* [38].

У фрагменті (4) сестра-підліток головної героїні, яка втратила пам'ять після автомобільної аварії, розповідає їй про її чоловіка, якого вона теж забула, і, заради сміху, говорить їй, що у нього є горб. Головна героїня, почувши, яким гарним, успішним і люблячим є її чоловік, починає відчувати себе як *humpist* через наявність фізичної вади у чоловіка.

У сучасній англійській мові суфікс іменника *-ist* має два основних значення: 1) позначає суб'єкта, що виконує певну діяльність (найчастіше, пов'язану з наукою), наприклад *scientist, dentist*; 2) указує на суб'єкта, що є прихильником певних поглядів, ідеології, наприклад, *communist* (прихильник комуністичних поглядів). Деривативи з суфіксом *-ist* у цьому випадку утворюються від іменника, що називає певну ідеологію або точку зору.

Іменник *humpist*, що функціонує в контексті (4), очевидно, також позначає певне ставлення до реальності: героїня виявляє фізичну дискримінацію власного чоловіка через те, що в нього є горб. Однак, слово *hump* не має значення «ідеологія / точка зору», і тому похідний іменник *humpist* є утвореним незвичним дериваційним способом, будучи при цьому граматичною метафорою.

Наступний вид граматичної метафори з іменниковою основою виокремлюємо на підґрунті непритаманної іменникові морфологічної ознаки. Іменник у сучасній англійській мові характеризується такими морфологічними ознаками, як число (для злічуваних іменників), відмінок (номінатив і генетив) та рід (чоловічий, жіночий, середній). Ознаками градуальності ця морфологічна категорія не володіє. Тим не менш, градуальність, «приписувана» іменнику, може стати підґрунтям граматичної метафори: (5) “*Here you are.*” *Ava hands me an intricate scale model made of paper and tiny wooden sticks. “This is the whole building. You’ll notice I’ve mirrored the curved balconies in the scalloped edges of the scatter pillows,” she adds. “Very Art Deco meets Gautlier*” [38].

Наведений приклад (5) ілюструє транспонування ознаки «градуальність». Градацію при цьому розуміємо як ступінь прояву розмірної ознаки, що являє собою

вимір її величини шляхом порівняння з певним зразком, еталоном, яким є кількісна норма відповідної ознаки, встановлена у свідомості людей у результаті їхнього персонального та суспільного досвіду [18].

Градуальність у наведеному прикладі (5) виявляється на основі категорії предметності, в результаті чого іменник, що називає стиль у мистецтві (*art deco*), отримує ознаку градуальності («дуже в стилі арт-деко»), позначаючи при цьому відповідні особливості стилю, що приписуються усім його експонентам. У наведеному фрагменті підсилювач *very* з іменником *art-deco* використовуються з метою демонстрації якостей, які притаманні даному стилю, а саме легкість, витонченість, еkleктичність.

В описуваній групі виокремлюємо ще один вид граматичної метафори, оснований на незвичному граматичному значенні іменника. Центральне граматичне значення іменника – «предметність». Окрема лексико-семантична група іменників має здатність позначати в мові та мовленні категорію темпоральності. Мова йде про іменники, що називають загальне поняття часу (*time*), його відрізки та періоди різного ступеня протяжності (*day, hour, minute*). Іменники, що позначають категорію темпоральності, не маючи при цьому в своєму узуальному значенні вказівки на проміжки часу, виступають основою граматичної метафори, що реалізує транспозицію значення предметності у значення темпоральності. Подібні граматичні метафори є достатньо частотними та стереотипними в сучасному англомовному дискурсі (переважно художньому), наприклад, *two cigarettes later, three cups of tea later*. Іменники *cigarette* та *cup* не мають в узуальному значенні семи темпоральності, але в згаданих граматичних метафорах реалізують значення невизначеного проміжку часу: (6) *Two hours and three cups of coffee later, I close the manual and lean back, my head bursting with information* [38].

Третій вид граматичної метафори, яку ми виокремлюємо, – *ад'єктивна метафора*, або *метафора на основі прикметника*.

У цій групі, по-перше, виокремлюємо граматичні метафори, які ілюструють функціонування прикметника, утвореного незвичним дериваційним способом. Традиційно ад'єктивне словотворення в сучасній англійській мові здійснюється шляхом субстантивації, а також суфіксальним способом від іменників та прикметників. Утворення прикметників іншими способами є нетрадиційним і лягає в основу граматичної метафори: (7) *Surely all my love cells should be waking up? But I feel totally blank and nothingy* [38].

У наведеному фрагменті (7) спостерігаємо граматичну метафору *feel nothingy*, утворену на основі незвичного словотворення прикметника (ад'єктивне словотворення від займенника *nothing* [31] не здійснюється). Граматична метафора в описуваному випадку приводить до ускладнення описуваного почуття, реалізуючи транспонування ознаки дії в ознаку стану.

Ще один вид граматичної метафори з ад'єктивною основою виокремлюємо на підґрунті непритаманної прикметнику морфологічної ознаки. Прикметники в сучасній англійській мові мають категоріальні ознаки, які сприяють виконанню ними градуальної функції (вона притаманна лише якісним прикметникам і є нетрадиційною для відносних прикметників). Наведемо приклад: (8) *"She is having an affair with a married man," I say. – "How married?" asks Yummy Mummy No 1* ([35] цит. за [12]).

Так, говорячи про заміжжя в наведеному фрагменті, героїня питає «наскільки одруженим є чоловік», тим самим якісно ускладнюючи поняття шлюбу. Здається, стан «одружений» / «неодружений» має сприйматися як дещо постійне, що не може мати відтінків та полутонів. Тим не менш, спостерігаємо, що в сучасному англійському дискурсі, завдяки граматичній метафорі, що неконвенціональним способом реалізує градуальність ознаки «одружений» / «неодружений», остання переосмислюється, змінюється якісно і набуває градуальних ознак. У ряді випадків, ознаки, що піддаються подібним змінам, стають об'єктом висміювання та іронії.

Граматична категорія ступенів порівняння прикметника, реалізована неконвенційним способом, також може стати основою граматичної метафори: (9) *Sir David Allbright is chairman of the board. He's total bigwig, even bigger and wiggier than Simon* [38].

Bigwig – іменник, що, як правило, функціонує у неформальному стилі мовлення і позначає дуже важливу персону, «шишку». Іменник є складним і утворений прикметником *big* (великий) та іменником *wig* (перука), тобто дослівно – велика перука. Етимологія слова засвідчує, що воно походить від назви високої перуки, яку на формальні заходи вдягали видатні члени суспільства у 18 столітті.

Героїня роману, фрагмент якого наведено, утворює граматичну метафору, роз'єднавши складний іменник *bigwig* на два прикметника у вищому ступені порівняння, порушуючи при цьому граматичну узуальність лексеми *wig*, адже у сучасній англійській мові вона в якості прикметника не використовується.

Таким чином, у роботі ми виокремлюємо три основні види граматичних метафор залежно від морфологічної категорії, покладеної в їхню основу: дієслівні, іменникові та ад'єктивні граматичні метафори.

1.3. Особливості перекладу метафор

Переклад – це лінгвістичний процес, що полягає у міжмовному перетворенні (трансформації) тексту однією мовою в текст іншою мовою [2; 4; 5; 7; 8; 9; 15]. Мета перекладацької діяльності полягає в забезпеченні адекватної міжмовної комунікації, тобто можливості спілкування між людьми, що говорять різними мовами [19]. Це досягається шляхом створення тексту перекладу, який ототожнюється із текстом оригіналу у функціональному, структурному, змістовому та стилістичному відношеннях.

Завдання з'ясування того, яким чином відбувається перехід від тексту оригіналу до тексту перекладу та які закономірності лежать в основі дій перекладача, покладено на *теорію перекладу*.

До основних понять теорії перекладу зараховують:

- «*вихідна мова*» (ВМ) – мова тексту оригіналу, який підлягає перекладу, і «*цільова мова*» (ЦМ) – мова тексту, на яку здійснюється переклад [2; 5];

- «*еквівалентність перекладу*» – спільність змісту (смилова близькість), рівноцінність текстів оригіналу та перекладу, за якої має зберігатися відносна рівність змістової, смислової, семантичної, стилістичної та функціонально-комунікативної інформації, що міститься в оригіналі та в тексті перекладу [4, с. 18];

- «*адекватність перекладу*» – це шлях до оптимального перекладу, спосіб знаходження оптимального перекладацького рішення або, іншими словами, це процес, у результаті якого може виникнути еквівалентний переклад.

Для досягнення еквівалентності та адекватності під час відтворення вихідного тексту цільовою мовою в арсеналі тлумача наявна низка стратегій, прийомів та способів перекладу. Слід зазначити, що описані поняття є не до кінця розмежованими в теорії перекладу.

Так, під *стратегіями перекладу* розуміємо програми здійснення перекладацької діяльності, що формуються на основі загального підходу перекладача до виконання перекладу в умовах певної комунікативної ситуації двомовної комунікації, що визначається специфічними особливостями даної ситуації та метою перекладу. Виокремлюють дві основні перекладацькі стратегії – доместикації та форенізації, визначені на підставі того, якою мірою перекладач прагне наблизити текст до норм приймаючої культури [9].

Перекладацькі прийоми, або трансформації – це перетворення (лексичні, граматичні, комплексні лексико-граматичні та стилістичні), за допомогою яких перекладач здійснює перехід від одиниць оригіналу до комунікативно-рівноцінних одиниць у цільовій мові за неможливості використання регулярних відповідників в умовах заданого контексту [5; 7].

Спосіб перекладу – це система перекладацьких операцій, що складається з попередньої ідентифікації денотата та подальших пошуків іншомовного

еквівалента з урахуванням контексту, мовленнєвої ситуації та комунікативного завдання мовної одиниці і спрямована на досягнення конкретної мети перекладацької діяльності.

Як вже зазначалося, однією з ознак адекватного перекладу є створення тексту в цільовій мові, який ототожнюється із текстом вихідної мови, з-поміж іншого, в стилістичному аспекті. Метафора широко використовується у побутовому, політичному, публіцистичному мовленні, однак, найбільшою мірою вона притаманна художньому тексту. У зв'язку з цим актуальності набуває проблема перекладу метафори як однієї зі стилістичних ознак художнього тексту.

У художньому тексті метафора виконує дві найважливіші функції: конотативну – завдяки характеристикації предметів та суб'єктів – та естетичну – завдяки здатності здійснювати естетичний вплив на читача, викликаючи інтерес і залучаючи в подальший процес сприймання тексту [24].

Відповідно, втрата метафори під час перекладу може призвести до того, що смисл буде передано не повною мірою, і перекладач має знайти *спосіб перекладу* заради збереження смислу [10, с. 115]. Саме з цієї причини в теорії перекладу існує «закон збереження метафори», відповідно до якого метафоричний образ треба за можливості відтворити під час перекладу. Тим не менш, існують випадки, коли згаданий закон може: а) внести дисбаланс у загальний стиль цільового тексту; б) перевантажити цільовий текст метафорами [24].

Слід зауважити, що дослідниками наразі описані лише **способи перекладу лексичної метафори**. Щодо способів перекладу граматичної метафори, то вони потребують уточнення. Так, виокремлюють чотири способи відтворення лексичних метафор у тексті цільової мови:

1) за допомогою еквівалентних відповідників, заснованих на тому самому образі. Що стосується граматичної метафори, ефект якої будується на неочікуваному використанні граматичних форм, то, удається, що пошук образного

відповідника можливий лише за умови прийнятності девіантної граматичної словоформи і в ЦМ, і у ВМ;

2) за допомогою варіантного відповідника, заснованого на схожому образі. Що стосується граматичної метафори, вважаємо, що цей спосіб перекладу буде залучати іншу девіантну граматичну форму в ЦМ, порівняно з ВМ;

3) дослівний переклад метафори. Цей спосіб є можливим як у випадку з лексичною метафорою, так і з граматичною;

4) неметафоричне пояснення метафори. Цей спосіб, як уявляється, також є можливим як у випадку з лексичною метафорою, так і з граматичною.

У наступному розділі робимо спробу проаналізувати описані способи перекладу виокремлених типів граматичної метафори на конкретному емпіричному матеріалі.

Таким чином, викладене в цьому розділі дозволяє зробити висновок, що граматична метафора є одним із способів створення образності в сучасному англomовному художньому дискурсі. Цей тип метафори являє собою навмисне використання однієї граматичної форми у функції іншої з метою створення образності. На основі морфологічних категорій дієслова, іменника і прикметника, що використовуються в мовленні в девіантних формах, у роботі виокремлено три типи метафоричних виразів: дієслівні граматичні метафори, іменникові граматичні метафори та ад'єктивні граматичні метафори. Навмисне використання зазначених морфологічних категорій у девіантних формах засвідчують низку морфологічних транспозицій. Описані в розділі способи перекладу метафор включають залучення еквівалентних відповідників, використання варіантних відповідників, дослівний переклад, неметафоричне пояснення метафори.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ МЕТАФОРИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Г. ФІЛДІНГ «BRIDGET JONES'S DIARY»)

Цей розділ присвячено виявленню та класифікації граматичних метафор, що функціонують у романі британської письменниці Г. Філдінг «Bridget Jones's Diary» [36], та аналізу способів їхнього перекладу на українську мову.

2.1. Дієслівна граматична метафора та способи її перекладу

Наведемо перший приклад:

(10) *Went to meet Jude for quiet drink to talk about Flow some more and noticed a familiar besuited figure with knitting-pattern dark good looks sitting in a quiet corner having dinner: it was Magda's Jeremy. Waved at him and just for split second saw expression of horror cross his face, which instantly made me look to his companion who was: a) not Magda, b) not yet thirty, c) wearing a suit which I have tried on twice in Whistles and had to take off as too expensive. Bloody bitch.*

I altered my path to pass his table, at which he immersed himself deep in conversation with the trollop, glancing up as I walked past and giving me a firm, confident smile as if to say "business meeting." I gave him a look which said, "Don't you business meeting me," and strutted on [36].

У наведеному фрагменті (10) функціонує граматична дієслівна метафора – складний іменник *business meeting*, який шляхом конверсії перетворено на дієслово.

Конверсія характерна для сучасної англійської мови в силу її аналітичної будови. Завдяки цьому способу словоутворення мова набуває морфологічної свободи, оскільки одне й те саме слово може вживатися в якості різних частин мови, а отже, і виступати в різній синтаксичній функції (тобто бути різними членами речення).

У сучасній англійській мові конверсія – це основний спосіб утворення, перш за все, дієслів згідно моделі $N \rightarrow V$. Похідні за конверсією дієслова від вихідних іменників розвивають такі типи значень:

а) здійснювати дію за допомогою того, що позначається вихідним іменником (*hammer - to hammer – бити молотком; rifle – to rifle – стріляти з гвинтівки; eye – to eye – роздивлятися, розглядати; shoulder – to shoulder – штовхати/зачіпати плечем, проштовхуватися*);

б) виконувати дію, характерну для того, що позначено вихідним іменником (*father – to father – ніклуватися як батько*) або діяти як тварина, названа вихідним іменником (*dog – to dog – слідувати по н'ятах, вистежувати*);

в) забезпечувати тим, що позначено вихідним іменником (*fish – to fish – ловити рибу*) або, навпаки, позбавлятися того, що позначено вихідним іменником (*skin – to skin – здирати шкіру/шкуру*).

г) знаходитися або переміщатися в місце, позначене вихідним іменником (*garage – to garage – ставити автомобіль у гараж; rocket – to rocket – класти в кишеню*).

д) проводити відрізок часу, названий іменником (*winter – to winter – зимувати; weekend – to weekend – проводити вихідні дні*).

Жодній із наведених ознак дієслово *business meeting*, утворене від вихідного іменника, не відповідає, отже, воно утворює граматичну метафору.

Звернемося до перекладу цього фрагменту:

Прийшла до кав'ярні, щоб зустрітися з Джуд та за келишком і ще побалакати про потік, і зауважила за столиком у тихому кутку знайому фігуру в костюмі й гарні темні очі: та це ж Магдин Джеремі! Помахала йому рукою – і його обличчя на мить спотворило гримаса жаху. Тому я відразу перевела погляд на його супутницю. Виявилось, що: а) це не Магда, б) їй нема ще й тридцяти, в) вона в костюмі, який я двічі приміряла у «Віслз», проте так і не наважилась купити через ціну. От відьма.

Тому я змінила курс і рушила до його столика. Він одразу ж заглибився в бесіду з тією розпусницею і, коли я пропливала повз, швидко глянув на мене з упевненою усмішкою, яка в перекладі означала: «Ділова зустріч». У відповідь я кинула на нього промовистий погляд «Мене не обдуриш» і продефілювала далі [33].

Отже, описана вище дієслівна метафора перекладається описовим способом, що надає уявлення про її значення, – «Мене не обдуриш». Образність граматичної метафори ЦМ втрачається, але переклад видається адекватним з огляду на неможливість утворення дієслова від іменника *ділова зустріч* в сучасній українській мові.

Проаналізуємо приклад дієслівної метафори, в основі якої – транспонування неперехідного дієслова в категорію перехідних:

(11) “*I think he was a selfish prick. But, hey, I never met the guy.*” His hands ungrip the wheel and he doesn’t seem angry any more [36].

У наведеному фрагменті (11) спостерігаємо граматичну метафору *ungrip the wheel*, побудовану на основі неперехідного дієслова *grip*, трансформованого у клас перехідних додаванням префіксу *-un*. Як вдається, дія, що називається дієсловом *grip*, не передбачає можливість її ходу у зворотному напрямку; зворотна процесу стискання предмету дія – *release / let go*.

Розглянемо спосіб відтворення описуваної граматичної метафори перекладачем:

«Мені здається, він був егоїстичним ублюдком. Але ж я ніколи не знав його особисто». Його руки відпустили кермо і він більше не виглядав сердитим [33].

Помічаємо, що перекладач вдається до елімінації метафоричного образу через неможливість передачі його за допомогою граматичної метафори в українській мові. «Закон збереження метафори» не спрацював, але переклад виглядає доречним і адекватним.

Отже, у тексті досліджуваного роману функціонують усі види описаних вище дієслівних метафор, що побудовані на транспозиції неперехідних дієслів у перехідні, а також на основі неконвенційної деривації.

2.2. Іменникова граматична метафора та способи її перекладу

Аналіз роману Г. Філдінг «Bridget Jones's Diary» дозволив виявити такі граматичні метафори з іменниковою основою.

(12) *I was still in a strange world of my own – nauseous, vile-headed, acidic* [36].

Наведений фрагмент (12) ілюструє функціонування іменникової граматичної метафори – словосполучення *a nauseous, vile-headed, acidic world*, що сигналізує про морфологічну транспозицію ознаки одушевленого предмету на ознаку неодушевленого. Основу метафори утворює іменник *world* і прикметники *nauseous, vile-headed, acidic*, що називають його ознаку. Однак, контекст, у якому функціонує вираз, дає змогу зрозуміти, що автор мав інтенцію назвати не ознаки неодушевленого прикметника *world*, а описати стан головної героїні після вживання спиртних напоїв. За цих обставин відбувається ускладнення ознаки названого предмету, поійменованого іменником *world*, і утворюється граматична метафора.

Проаналізуємо переклад цього фрагменту:

...то й тоді перебувала у своєму незатишному світі: нудота, головний біль, кислий присмак у роті [33].

Як бачимо, описувана граматична метафора (яка в тексті ВМ постає у вигляді іменникового словосполучення N + Adj (3)) відтворюється в українському перекладі за допомогою іменників на позначення фізичного стану головної героїні та втрачає статус метафори. Як згадувалося в теоретичному розділі нашої роботи, словосполуки іменника з так званим трафаретним прикметником є досить вживаними і стереотипними в сучасній англійській мові, однак у сучасній українській мові вони виглядають дещо нековирними. Це пояснює вибір

перекладачем неметафоричного способу відтворення описуваної граматичної метафори в тексті ЦМ.

Наведемо приклад іменникової граматичної метафори на позначення часового проміжку (як ми відмічали раніше, подібні метафоричні вирази є досить загальнозживаними у сучасному англомовному дискурсі):

(13) *Several cigarettes and a lot of fiddling with a credit card later we were in, to find water flooding everywhere* [36].

У наведеному фрагменті граматична метафора слугує для визначення темпорального відрізка, протягом якого героїня не могла потрапити до дому.

Перекладач вдається до такого способу передачі згаданого стилістично маркованого словосполучення:

Ще кілька цигарок, довге колупання кредиткою – і ми опинилися у квартирі, де все заливала вода [33].

Як бачимо, при перекладі темпоральної іменникової граматичної метафори *Several cigarettes and a lot of fiddling with a credit card later* залучається еквівалентний відповідник *Ще кілька цигарок, довге колупання кредиткою*. На нашу думку, запропонований спосіб перекладу є благозвучним у тексті ЦМ, адже не містить темпорального прислівника *через*, або дієприслівника *пізніше*, які б акцентували перебіг певного проміжку часу. Замість цього перекладач вдається до опису дій, лише після вчинення яких герої потрапили до запертої квартири (покурили, покулупалися у замку кредиткою).

А ось з перекладом наступної темпоральної іменникової метафори перекладач, на нашу думку, не впорався:

(14) *Twenty-two hours, four pizzas, one Indian takeaway, three packets of cigarettes and three bottles of champagne later, Daniel is still there* [36].

Метафоричний потенціал у наведеному прикладі отримують іменники, що не мають у своєму значенні темпоральної категоріальної ознаки, – *pizzas, takeaway, packets, bottles*. На те, що зазначені іменники позначають часовий проміжок, вказує

дієприкметник *later* (*потому*), значення якого, ймовірно, неправильно інтерпретоване перекладачам, через що переклад цього речення й іменникової граматичної метафори виглядає дещо нековирно:

Двадцять дві години, чотири піци, одна замовлена додому індійська страва, три пачки цигарок і пізніше три пляшки шампанського; Деніел усе ще в мене [33].

Проміжок часу можна виміряти тим, скільки потрібно на поїдання піци, замовлення їжі, викурювання трьох пачок цигарок, вживання трьох пляшок шампанського, отже, адекватний українській переклад наведеної іменникової граматичної метафори, на нашу думку, має містити дієприкметниковий зворот, що містить перерахунок дій як уособлення часу, що на них було витрачено:

Минуло двадцять дві години; ми з'їли чотири піци, замовили додому індійську страву, викурили три пачки цигарок і випили три пляшки шампанського, – а Деніел усе ще був у мене.

Заслуговує на увагу ще один приклад іменникової граматичної метафори:

(15) “*Emotional fuckwittage,*” which is spreading like wildfire among men over thirty [36].

У наведеному фрагменті (15) функціонує іменникова граматична метафора *fuckwattage*. Слово *fuckwittage* було уперше використане в романі, що аналізується, але наразі вже реєструється словниками сучасної англійської мови [30] у значенні синоніма слову *mindgames* («ігри розуму») для характеристики поведінки чоловіків, які запрошують на побачення, а потім не з'являються на ньому, відмінюють його або після побачення не дзвонять і роблять вигляд, що нічого не було. Номен є складним іменником, утвореним від складного *fuckwit* + суфікс *age*. -Age – непродуктивний, родом з латині суфікс, що утворює в сучасній англійській мові абстрактні іменники від дієслів на позначення дії, процесу або результату дії (*advance* – *advantage*) та іменники з колективним значенням від одиничних іменників (*a bag* – *baggage*).

Аналіз контексту в наведеному фрагменті та граматична форма *fuckwittage* дозволяє стверджувати, що дана лексема – іменник однини, а отже, – граматична метафора, в основі якої – іменник з абстрактним значенням, утворений нетрадиційним способом (від іншого іменника за допомогою суфіксу *-age*). Отже, це іменникова граматична метафора.

Проаналізуємо переклад цього фрагменту:

... «моральний мозкограй», який, мов пожежа, розповсюджується серед чоловіків [33].

Як бачимо, *fuckwittage* перекладається цільовою мовою за допомогою складного іменника *мозкограй*, утвореного поєднанням за допомогою сполучного звука (о) двох іменникових основ, одна з яких (*грай*) – дериват від іменника *гра*, побудований нетрадиційним способом за допомогою суфікса *-ай*. Таким чином, перекладацький еквівалент також є граматичною метафорою, утвореною за допомогою неконвенційного словотворчого способу, яка, тим не менш, звучить доречно і природно для цільової (української) мови.

Отже, помічаємо в аналізованому тексті усі описані види іменникової граматичної метафори, в основі якої – порушення синтагматичних зв'язків іменника, неконвенційна деривація іменника, транспонування ознаки темпоральності.

2.3. Ад'єктивна граматична метафора та способи її перекладу

Розглянемо перший приклад граматичної метафори на основі прикметника в тексті аналізованого роману.

(16) «*How are the ear-hair clippers?*»

«*Oh, marvelously – you know – clippy*» [36].

Наведений фрагмент – діалог головної героїні Бріджит з батьком, які обговорюють різдвяні подарунки, отримані ними від матері Бріджит, що славиться своєю неординарністю в обранні дарів.

У наведеному фрагменті (16) функціонує ад'єктивна граматична метафора *clippy [clippers]*, яку утворює прикметник *clippy* (в атрибутивній функції), побудований незвичним дериваційним способом. Суфікс *-y* в сучасній англійській мові задіється для утворення прикметників від іменників та, набагато рідше, від дієслів на позначення ознаки, що є притаманною іменнику / дієслову, від якого утворився даний прикметник (наприклад, має схожий колір (*grassy*), якість (*rainy*) або стан (*velvety*)). Описуваний прикметник утворений за допомогою суфіксу *-y* від дієслова *clip* (to cut small amounts of something to make it tidier). Дія, позначувана дієсловом, не має характерних лише для неї ознак, і, як наслідок, не утворює прикметника за допомогою суфіксу *-y*, а отже *clippy* є прикметником, побудованим неконвенціональним дериваційним способом і граматичною метафорою.

Розглянемо переклад наведеного фрагменту:

«А як щипчики для волосся у вухах?» -

«О, чудово – тобі ж відомо – щипають» [33].

Як вже згадувалося, прикметник *clippy* утворено нетрадиційним для сучасної англійської мови суфіксальним способом – від дієслова *clip*. Для сучасної української мови подібна деривація також є непридатною, отже перекладач вдається до неметафоричного способу передачі значення – за допомогою дієслова, що описує дію, виконувану щипчиками.

Заслуговує на увагу така граматична метафора:

(17) *I am wearing the most severe outfit I could find in my wardrobe: the slimmest pencil skirt; the pointiest pumps; a white shirt striped with gray* [36].

Наведений фрагмент ілюструє функціонування граматичної метафори на основі прикметника *pointy* в найвищому ступені порівняння, що є девіантною згідно з правилами утворення ступенів порівняння прикметників у сучасній англійській мові. Так, ступенів порівняння не утворюють прикметники, що називають «абсолютні» стани (*blind, deaf*), найвищу або найнижчу ступінь прояву ознаку (*optimal, total*), дуже великий ступінь якості (*superfine, exclusive, elegant*), форму

предмета (*round*), просторові / місцеві відносини (*local*), певні методи / способи / стани (*oral*). Згаданий прикметник *pointy* називає форму предмету, а отже він не може утворювати ступені порівняння (не можна бути більше або менше загостреним).

Звернемо увагу на переклад фрагменту:

На мені красувався строгий костюм – найсуворіший витвір безвісного дизайнера, який я змогла знайти у своєму гардеробі. Неправдоподібно вузька спідниця-олівець, біла блуза у сіру смужку та гостроносі лакові туфлі [33].

Як бачимо, перекладач не знайшов в арсеналі ЦМ морфологічних засобів відтворення описаної граматичної метафори і вдається до неметафоричного способу перекладу, опускаючи морфологічну ознаку градуальності прикметника *pointy*.

Отже, помічаємо в аналізованому тексті усі описані види ад'єктивної граматичної метафори, в основі якої – девіантна ад'єктивна деривація та приписування неконвенціональних морфологічних ознак прикметнику.

Таким чином, аналіз роману дозволяє засвідчити функціонування в ньому всіх виокремлених типів граматичної метафори – дієслівної, іменникової та ад'єктивної, що виникають завдяки низці морфологічних транспозицій.

ВИСНОВКИ

Дослідження англомовного роману британської письменниці Г. Філдінг «Щоденник Бріджит Джонс» щодо функціонування в ньому граматичної метафори та її україномовного перекладу дозволив зробити такі висновки:

1. Граматична метафора – це унікальний спосіб створення художньої образності, що полягає в навмисному переносі граматичної форми з одного виду відносин на інший у нетиповому для її основного значення оточенні. Граматична метафора виконує в художньому тексті важливу функцію віддзеркалення авторської інтенції та характеристики предметів, явищ, подій.

2. Виходячи з тези про те, що граматична метафора представлена на морфологічному рівні, її класифікація здійснюється на основі морфологічних категорій. Виокремлюються дієслівні, іменникові та ад'єктивні граматичні метафори.

3. Етнокультурні особливості, віддзеркалені у граматиці мови, роблять відтворення граматичної метафори лінгвістичною та перекладацькою проблемою, що потребує розв'язання. Адекватність перекладу англомовних конструкцій, що містять граматичну метафору, українською мовою ускладняється кардинальними відмінностями граматичного устрою аналітичної мови, якою є англійська, та флективної мови, якою є українська. Перекладачеві, при цьому, необхідно відтворити текст оригіналу таким чином, щоб реципієнт перекладу отримав те саме художнє враження, що й читач оригіналу, за можливості дотримуючись «закону збереження метафори».

4. Аналіз емпіричного матеріалу дозволив прослідити функціонування дієслівної, іменникової та ад'єктивної граматичної метафори, що реалізує низку морфологічних транспозицій:

- неконвенціональну дієслівну деривацію (дієслівну відіменникову конверсію *a business meeting – to business meeting*);

- транспонування неперехідного дієслова в клас перехідних дієслів (*ungrip the wheel*);

- порушення синтагматичних зав'язків іменника (*nauseous, vile-headed, acidic world*);
- транспонування іменникової ознаки «предметність» в ознаку «темпоральність» (*several cigarettes later*);
- неконвенціональну іменникову деривацію (*fuckwittage*);
- неконвенціональну ад'єктивну деривацію (*clippy*);
- набуття морфологічної категорії ступеня порівняння «абсолютним» прикметником (*pointiest*).

5. Дослідження тексту перекладу аналізованого англомовного роману надало можливість також уточнити способи відтворення граматичного типу метафори з англійської мови на українську:

- використання еквівалентного відповідника у вигляді граматичної метафори у ЦМ (вирішує проблему адекватності перекладу англомовної граматичної метафори в разі можливості залучення подібної морфологічної трансформації в українській: *emotional fuckwittage – емоційний мозкограй*);
- описовий переклад (*ungrip the wheel – відпустити кермо*), що призводить до елімінації метафоричного образу;
- дослівний переклад (*several cigarettes and a lot of fiddling with a credit card – ще кілька цигарок, довге колупання кредиткою*).

6. Зазначаємо, що неможливість збереження метафори, тим не менш, характеризується в результаті адекватним перекладом тексту ВМ, у той час коли збереження метафоричного образу у разі дослівного перекладу подекуди призводить до виникнення недоречних та неблагозвучних еквівалентів у ЦМ.

Зроблені висновки свідчать про виконання всіх поставлених у роботі завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнова Н.Д. Предложение и его смысл: логико-семантические проблемы. М., 2009. 383 с.

2. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М.: Международные отношения, 1975. 240 с.
3. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. М., 1987. 416 с.
4. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
5. Карабан В.І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову: навчальний посібник для ВНЗ. К.: Нова книга, 2003. 608 с.
6. Козлова Л.А. Этнокультурный потенциал грамматического строя языка и его реализация в грамматике говорящего. Барнаул, 2009. 218 с.
7. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Курс лекций. М.: ЭТС, 1999. 192 с.
8. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова книга, 2001. 448 с.
9. Куліш І. Терміни «форенізація» та «доместикація». Їх походження та місце в сучасній українській терміносистемі перекладознавства. URL: <http://text-intertext.in.ua> (дата звернення: 11.12.21)
10. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка: уч. пособие для институтов и факультетов иностранных языков. Дубна: Феникс, 2005. 488 с.
11. Левицкая Т.Р., Фитерман А.М. Проблемы перевода. М., 1976. 208 с.
12. Лингвистический энциклопедический словарь/ под ред. Н. Арутюновой, В. Ярцевой. М.: Советская энциклопедия, 1990. 688 с.
13. Масленникова А.А. Особенности грамматической метафоры. *Метафори языка и метафори в языке*. СПб., 2006. С. 21-44.
14. Осокина Н.Ю. Некоторые случаи грамматических метафор в английском и русском языках: сходства и различия. *Мира науки, культуры, образования*. 2012. № 2 (33). С. 282-287.

15. Печко Н.М. Теорія і практика перекладу (англійська мова). Луцьк, 2013. 95 с.
16. Пустовалова С.С. Конверсия в английском языке. URL: <http://www.tea4er.ru> (дата звернення: 13.12.21).
17. Ремчукова Е.Н. Морфологическая транспозиция как тип функционального варьирования грамматической формы. *Проблемы функциональной грамматики*. СПб.: Наука, 2000. С. 79-90.
18. Терентьева Е.В. Интенсификация прилагательных, обозначающих собственный признак предмета. *Вестник нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. Серия «Филология»*. 2015. № 3. С. 307-313.
19. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): учеб. пособие. СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. 416 с.
20. Федорова М.А. Грамматическая метафора. URL: <http://frgf.uymn.ru> (дата звернення: 13.12.21).
21. Харитонов А.І. Теоретична граматика англійської мови. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2007. 160 с.
22. Хахалова С.А. Грамматика метафоры. *Вестник МГЛУ*. 2015. Вып. 10 (721). С. 105-119.
23. Шендельс Е.И. Грамматическая метафора. *Филологические науки*. 1972. № 3. С. 48-57.
24. Шикалов С.В. Способы перевода метафор в концепции Питера Ньюмарка. URL: <http://www.thinkloud.ru/science/shik-newmark.pdf> (дата звернення 13.12.21).
25. Halliday M. *Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold, 1994. 700 p.
26. Halliday M.A. Lexis as a Linguistic Level. *In the Memory of J.R. Firth*. London: Longman, 1966. P. 148-162.

27. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: Univ. of Chicago Press, 242 p.
28. Weinrich H. Semantik der Metapher. *Folia linguistic*. 1967. № 1ю P. 3-17.
29. Whorf B.L. *Language, Thought, and Reality*. Cambridge (Mass.), 1972. 288 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

30. Cambridge Dictionary. URL: <http://www.dictionari.combridge.org> (дата звернення: 11.12.21)
31. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <http://Idoceonline.com> (дата звернення: 13.12.21).
32. Merriam Webster's Dictionary of English. URL: <https://www.merriam-webster.com> (дата звернення: 13.12.21).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

33. Філдінг Г. Щоденник Бріджит Джонс; пер. з англ. Лідії Луцан. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 432 с.
34. Altwood M. *Lady Oracle*. London, 2005. 352 p.
35. Buchan E. *That Certain Age*. London, 2004. 384 p.
36. Fielding H. *Bridget Jones's Diary*. London, 2001. 118 p.
37. Kinsella S. *Mini Shopaholic*. London-Toronto-Sydney-Auckland-Johannesburg: Bantam Press, 2010. 480 p.
38. Kinsella S. *Remember Me?* London, 2016. 314 p.
39. Walker: *Beauty: When the other Dancer Is the Self*. London, 1983. 356 p.